

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

2/1985

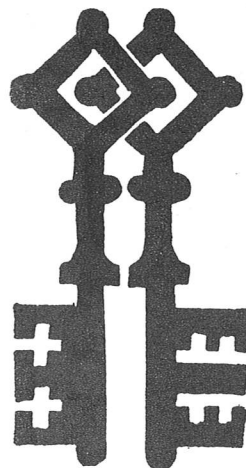
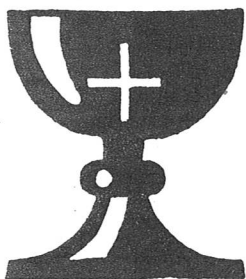
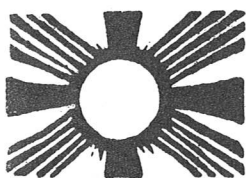
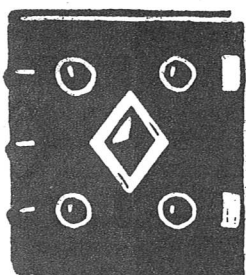
DØD, OPSTANDELSE OG HIMMELFART

Kristi død, opstandelse og himmelfart

OM Kristi død havde profeten Esajas forudsagt mange hundrede år forinden: »Men han blev såret for vore overtrædelser, knust for vor brødes skyld». Den ene og sande Gud er ikke en tilgivende Gud som Voltaires afgud, en, hvis bestilling det er at tilgive. Nej, den eneste sande Gud er en fortærende ild, hvis vrede gælder al uretfærdighed. Og al denne ild og vrede har Faderen i ufattelig kærlighed til os ladet komme over Sønnen: »Han blev knust for vor brødes skyld». Dette er sandheden om Kristi død. Denne sandhed har hver eneste gudstjenestedeltager hørt mange gange, ja en del har hørt den så mange gange, at man synes, at det kan være nok; det ved vi jo allerede. Men da har man ikke forstået noget som helst. Thi denne sandhed om Kristi død er så stor og forunderlig, at man må bæve, blot man aner et glimt af dens indhold. Men det er sådan, at det kan blot den forstå, som ved, at »vore synder», »vor brøde» betyder også »mine synder», »min brøde». Og når man har set, at synd og brøde ikke blot er tilfældige fejltrin, men et trodsigt indre mørke, så kan man aldrig høre nok om det »Guds Lam, som borttager verdens synd».

Kristi opstandelse er den store sejr. Ellers er det sådan hos os mennesker, at døden må vi alle bøje os for. »Til sidst bliver det alligevel døden, som sejrer», sagde Stalin i et klarsynet øjeblik. Men Jesus Kristus er opstanden! Han har sejret over døden. Det er som i en stor krig, som endnu raser; men det afgørende slag har stået, og nu presses fjenden stadig tilbage. Den sejr, det er Kristi opstandelse. Kristi fjender kan gøre, hvad de vil, striden er allerede afgjort ved Kristi opstandelse. Opstandelsen er en klippe, som intet kan bringe til at rokkes. »For (apostlene) havde han også med mange beviser fremstillet sig som den levende, idet han viste sig for dem i fyrretyve dage»

Op Kristi himmelfart er hans himmelske tronbestigelse. »... han er ved Guds højre hånd, efter at engle og myndigheder og kræfter er blevet ham underlagt». Og himmelen bør vi ikke forestille os som et sted langt borte i universet; men himmelen er evigheden, som går ind i og omslutter vor

egen verden. Meget tyder på, at der kun er et tyndt slør mellem tid og evighed, ja i Kristus er tid og evighed forenet. »Ordet blev kød». Nu er det en ventetid, en forventningens tid for Jesu disciple: »Denne Jesus, som er optaget fra jer til himmelen, han skal komme igen på samme måde, som I har set ham fare til himmelen».

Den kristnes død, opstandelse og himmelfart

Kristus siger: »Jeg er vejen». En kristen tror på Kristi død, opstandelse og himmelfart. Han har gjort det for mig. I de to ord »for mig» ligger hele troens hemmelighed. Når Kristus bliver *for* mig, da er han også *i* mig. Da bor han ved troen i mit hjerte. Hans veje bliver min vej. Ordet bliver kød i mig. Kristi død, opstandelse og himmelfart bliver den kristnes død, opstandelse og himmelfart. Og hør nu godt efter: Får Kristus *for* dig ikke lov til at blive Kristus *i* dig, bliver Kristi død ikke den kristnes død, så er den til ingen nytte. Kristus siger: »....den, som ikke tager sit kors og følger efter mig, er mig ikke værd». Apostlen siger: »I er døde I er opvakt sammen med Kristus».

Det er altså allerede sket med enhver kristen. Det er sket i dåben. Der gør Gud dette med os: dører det gamle menneske og tænder et nyt liv i vore hjerter. Så vigtig er dåben. Men dåben er også en begyndelse, et livsmønster. I hele vort liv skal vor egenvilje og vor hårdhed dødes, ved at Guds lov afslører det for os. Ligesom naglerne fæstnede Kristus til korset, sådan skal lysstrålerne fra Guds lov korsfæste vort onde sindelag.

Og ligesom Kristus opstod med gudommeligt kraft, sådan skal evangeliet på-

ny og påny vække os til nyt liv, evangeliet om Guds nåde i Kristus – at Faderen elsker mig, hårde og kolde menneske så ubegribeligt, at han lod al sin vrede over min hårdhed ramme Sønnen, som var blevet menneske i Jesus Kristus. Åh, hvor grænseløs, forunderlig Guds kærlighed er! Lad os blive i hans kærlighed, forundres over den, tænke på den, hvile i den. Og billedet af hans kærlighed, det er den Korsfæstede. Når man er død, da kan ingenting på denne jord mere gøre en noget. Ingen ejendele kan være til nytte, ingen mennesker kan skade en. Det eneste, som betyder noget, er, hvordan det bliver siden, i evigheden.

Sådan er det for os kristne. Det jordiske er ikke længere det afgørende. Det eneste, som virkelig betyder noget, er Han, som elsker os. Derfor siger apostlen: »Når I altså er opvakt sammen med Kristus, så søg det, som er oventil, hvor Kristus er, siddende ved Guds højre hånd». Hver gang vi beder, gør vi en »himmelfart», aflægger alt jordisk og er hos ham. Hver messe er en »himmelfart». »Opløft eders hjerter til Herren». Det betyder: Læg al uro, alt jordisk fra dig, det får du lov til, du er fri. Du må kaste alle bekymringer på ham, som har omsorg for dig. Men det får du lov at gøre ikke blot i messen, men altid. »Tragt efter det, som er oventil, ikke efter det, som hører jorden til».

Amen.

*Christian Braw
(Prædiken over Kol. 3,1-4 i Bethlehems-
kirken, København ved Kirkelig Fornyel-
ses årstæve i 1983. – Oversættelse:
Poul Ulsdal).*

LOKALMENIGHED OG KIRKEFÆLLESSKAB Lidt om kirkeprovinser og patriarkater i Oldkirken

Aktuelt præludium

DET forlyder fra autoritativt hold – og så skal det jo nok passe, at mange præster er »ensomme og stressede», velsagtens fordi de føler sig klemmt inde mellem menigheder og menighedsråds forventninger og så det, de fra præsteløfte, bekendelse og ordinationsritual ved er præstens egentlige opgaver. Man har ingen undtagen Vorherre at lægge sin sag frem for, og hvem er så himmelsindet, at han ikke også gerne vil have lidt menneskelig opmuntring og støtte?

Ikke så underligt, at mange i vore dage ser tilbage mod Oldkirken i forventning om dér at finde vejledning i, hvad der altid har været præstens, ja biskoppens egentlige gerning.

Lige så lidt som de ældste kristne menigheder – trods al lighed i Kristus og frihed i Ånden – var i den grad åbne fællesskaber, at enhver frit kunne tilrettelægge gudstjenesten, anmasse sig forkyndelsen og forvalte de hellige sakramenter, lige så lidt kunne man nemlig forestille sig et menighedsfællesskab uden disse helt centrale funktioner. Derfor indrettede man *de ældste kristne menighedssale* i nærheden af bade med »rindende vand». Derfor finder man sporene af de fire alterben i kirkerummets midte (dog i reglen noget forskudt i retning af biskoppen). Og derfor stod biskoppens kathedra, bispestolen, ved kirkens østgavl – eller vestgavl! – hvorfra han siddende kunne tale til sin menighed, der vistnok under prædiken stod op eller sad på gulvet.

Lokalmenigheden som katolsk kirke

Som vi ved fra apostelbrevene, var Guds menighed i hele sin fylde til stede i *den lokale menighed*, hvor Ordet og sakramenterne blev brugt på rette vis. Her var Herren selv som grundvolden, hvorfra menigheden skulle opbygges og »vokse sin

vækst» fremad og opad mod Gud. Guds-tjeneste og menighedsliv er mere end forpligtelse og ansvar. Det er et privilegium og en stor glæde! For som martyrbiskop-pen Ignatius af Antiokia skriver ca. år 115: »Hvor Christus Jesus er, dér er også den katholske kirke» (Smyrn. 8,2) eller kirkefaderen Irenæos med en understregning af, hvilken betydning der tilkommer den lokale menighed, hvor Guds Ord og Ånd er til stede: »Hvor kirken er, der er Guds Ånd, og hvor Guds Ånd er, der er kirken og al nåde. Men Ånden er sandhed. Den, der ikke har del i denne Ånd, han næres derfor heller ikke ved vor moder kirkens bryst til liv, og kan heller ikke drikke af den krystalklare kilde, der udspringer af Kristi legeme» (Adv. Hær. V, 18,2).

Kirkefællesskab

Ved sin offentlige forkyndelse, dåbsbelæring, bøn og lovsang, såvel som ved sin dåb og nadver (eucharistia) følger den lokale menighed sit kald til at vokse og opbygges til fuldkommen eenhed med ham, der allerede er kirkelegemets hovede, vor Herre Jesus Kristus (Ef. 4,15 ff).

Men de forskellige lokalmenigheder hører tillige sammen. De er ikke uden *enhedsbånd*! Et bånd, som forener menighederne til et hele, et fællesskab, hvor man trods alle forskelligheder anerkender hinanden og holder fred med hinanden i erkendelsen af, at det er den samme Ånd, den samme Herre og den samme Gud Fader, der er virksom i den tro og dåb, de har modtaget fra apostlene. Og først og sidst bindes menighederne sammen af den indbyrdes kærlighed til at være eet legeme (Ef. 4,3-6 og Kol. 3,14).

Hver menighedsforstander, biskop, er sig for så vidt bedst at sidde på »Cathedra Petri» (Cyprian). Men samtidig opretholder han med iver – gennem breve, rejser og synoder – forbindelsen med andre menigheder og deres ledere, der ligesom

han er indehavere af sankt Peters nøgler og fuldmagt. Biskopper og menigheder ved sig forpligtet til gensidig hjælp og støtte, dog uden at kende til nogen egentlig overordnet tilsynsmyndighed. Men man er klar over, at det ikke blot er den enkelte menighed, men også kirken i hele dens bredde, der er den katholske kirke.

Patriarkater og kirker i Østen

Når det forholdt sig sådan, måtte der imidlertid snart organisere sig centre i Øst og Vest, hvor den nævnte forpligtelse blev taget særlig alvorlig. Der er rige menigheder, hvorfra de ringere stillede modtager hjælp. Der er modernemenigheder, som fortsat føler ansvar for deres døtre. Og der er menigheder, hvis ganske særlige anseelse og autoritet skyldes ganske særlige kvalifikationer: *Jerusalem* var således stedet for frelserens lidelse og opstandelse og samtidig stedet, hvor apostlene havde modtaget Helligånden, og Peter havde ledet urnemigheden. Dens menighed fik derved et æresprimat fremfor alle andre kirker som »hoved og moder for alle kirker«. Forfulgt af jøder og truet af krigens ødelæggelser flygtede denne menighed imidlertid år 67 til Pella i Østjordanlandet, hvortil Jerusalems bispesæde var flyttet indtil år 134. I den tid blev menigheden i Kæsarea den ledende i Palæstina, en kilde til senere rivalitet. Jerusalems hellige steder var allerede fra det 3. årh. målet for talrige kristnes pilgrimsrejser, og snart smykkedes byen af kejser Konstantin og hans moder Helenas prægtige kirker. Til trods for at Antiokia forlængst havde tiltaget sig den øverste kirkelige myndighed i Orienten, beholdt Jerusalem sin traditionelle æresstilling (Nikæakonciliet kanon 7), ja ophøjedes på Kalkedonkonciliet 451 til patriarkat ligesom Rom, Konstantinopel, Aleksandria og Antiokia.

Også Antiokias menighed nød en særlig anseelse. Det var jo her, de troende for første gang blev kaldt »kristne«. *Antiokia* var et centrum for den ældste hedningemission; herfra var Barnabas og Paulus

blevet udsendt, så alle de mange menigheder, de grundede, var dattermenigheder af Antiokia. Her havde apostlen Peter også virket, — ligesom senere den navnkundige »Syriens biskop« Ignatius, hvis breve vandt stor udbredelse og yndest. Ikke underligt, om menigheden i denne storby fik en ledende stilling i Orienten, hvad kirkemøderne i Nikæa 325 og Kalkedon da også bekræftede.

Selvom *Aleksandria*, Ægyptens hovedstad, var den næststørste by i Romerriget og ubestridt den græske kulturs dannelsescentrum, kunne dens menighed ikke rose sig af at være grundlagt af en apostel. Den ægyptiske kirkes oprindelse fortæber sig i dunkelhed. Måske har Aleksandria og oplandets menigheder været ledet af et presbyterkollegium, dog vel med nogle særligt fremragende som de bestemmede. Først fra midten af det 2. årh. kan man tale om egentlige biskopper af Aleksandria, og den senere — ikke mindst for de så selvstændige norditalienske lagunebyer *Aquibia*, *Grado* og *Venezia*, betydningsfulde — legende om, at kirken i Aleksandria skulle være grundlagt af Peters discipel Markus, kendes først fra o. 400. Rimeligvis har menigheden længe været præget af opgør med gnosticisme og andre farlige kætterier. Men fra 3. årh. er Aleksandria den store forkæmper for kirkeligt orthodoxi. Om biskoppen Dionysios den Store (247-65 e.Kr.) fortæller kirkehistorikeren Euseb ligefrem, at han havde et syn, hvor Gud sagde til ham: »Læs alt, hvad du kan få i hænde. For du er istand til at retlede og bedømme alt, og dette (: denne evne) var også fra begyndelsen årsag til din tro». Euseb beretter, at Dionysios efterlevede dette ord som overensstemmende med apostelordet (?): »Vær dygtige vekselere!» (Eusebs kirkehistorie, 7. bogs 7. kap.). Man tør antyde, at biskopperne af Aleksandria med nidkærhed holdt sig i Dionysios' fodspor. Tænk blot på Athanasios' kamp for den nikænske bekendelse, Theophilos' protest mod den selvrådige Johannes Chrysostomos og endelig den store Cyrils opgør med den kristologiske vranglære på

det 3. økumeniske koncilium, i Efesos år 431. Dette koncil må nok betegnes som højdepunktet for Aleksandrias indflydelse. Men allerede på Nikæa var det i den 6. kanon blevet besluttet, at »den gamle skik i Ægypten, Libyen og Pentapolis, nemlig at biskoppen af Aleksandria har den øverste myndighed over dem alle, skal fortsat bestå«, — og det med den ejendommelige begrundelse, at den romerske biskop jo også nød denne rettighed indenfor sit område (: det såkaldte Italia suburbicaria). Svarende til Romerrigets udstrækning og kulturelle opdeling i et græsk Østen og et latinsk Vesten er også den katholske rigskirke en ellipse med to brændpunkter, Rom og Aleksandria!

Katholikater i Persien og Armenien

Dette gjaldt dog som sagt kun for rigskirkens vedkommende. Der var jo forlængst vokset en uhyre livskraftig kristenhed frem udenfor Romerrigets grænser. Måske takket være kristne krigsfanger har der i hvert fald fra det 3. årh. været kristne menigheder i det ellers så religiøst ensrettede Perserrige. På grund af omgivelsernes had og mistanke om, at de kristne var en slags 5. kolonne for romerne, blev disse menigheder nødt til at holde sammen, og snart fik de i hovedstaden *Ktesifons* *katholikos* en leder, der kunne repræsentere dem overfor staten og vedligeholde forbindelsen med den romerske rigskirke. På en synode i Ktesifon 410 tilsluttede man sig således, hvad der var blevet vedtaget på Nikæakonciliet 325.

For at overleve var det imidlertid nødvendigt at gå sin egen vej. Allerede i 424 forbød en synode appel til kirkerne i Vest. Den kaldæiske (eller syriske) kirke havde fra første færd sit særpræg og sin autonomi; men først antagelsen af Nestorianismen år 484 betød det endelige brud med de andre kirker. En tid så det endog ud til, at Syernes kristendomsforståelse og kultformer skulle blive fremherskende. Ved en fremragende missionsvirksomhed bredte de evangeliet om Kristus til Kina og Sydindien (de såkaldte Thomaskristne). På godt og ondt var denne kirke al-

drig statskirke.

Det samme kan ikke siges om den anden gamle kirkeprovin udenfor Romerriget, *Armenien*. Her opstod efter voldsomme kristenforfølgelser i slutningen af det 3. årh. verdens første statskirke, idet kongen over Armenien antog den kristne tro. Den armeniske kirke blev derved fra begyndelsen en stramt organiseret statskirke (Sausser), omend åben for indflydelse fra kirken i Kappadokien og senere Konstantinopel.

Efter den nationale uafhængigheds ophør blev den armeniske kirke tvunget til en balancegang mellem Byzans og Persien for at sikre kirkens folkelige særpræg. Med tiden fik kirken et monofysitisk præg og foruden katolikaten i Etschmidzim et katolikat i Sis.

Paven i Rom som Vestens patriark

Som man ved, var *Roms primat i Vesten* ikke uanfægtet. Milano, Aquileia og Ravenna var farlige rivaler, på trods af traditionen om, at kirken i Rom var grundlagt »af de to berømmelige apostle Peter og Paulus« (Irenæos, Adv. Hær. III, 3,2), hvis grave — også de af Konstantin den Store smykket med herlige kirker — drog besøgende til sig fra hele riget.

Det ser ganske vist ud til, at det var kirken i Rom snarere end biskoppen, der optrådte med petrinsk autoritet, cf. presbyteren Novatians breve til Cyprian under den deciske forfølgelse. Iøvrigt var der også en vis uenighed om beliggenheden af Peters grav (og relikvier); i hvert fald har nogle arkæologer hævdet, at den såkaldte Basilica apostolorum ved S. Sebastiano-katakomben har været de skismatiske Novatianeres Peterskirke, mens Cornelius' sejrende parti holdt sig til traditionen om Vatikanet.

Men snart blev det Roms retmæssige biskop, der som menighedens leder overtog vejledning og tilrettevisning af menighederne i Vesten, og også andetsteds. Som den første skal biskop Stefan i kætterdåbsstriden med Afrika og Lilleasien have anvendt ordet Matt. 16,18ff. ikke

blot på Peters myndighed, men også om den lederstilling i kirken, der tilkom biskopperne af Rom som Peters efterfølgere, de egentlige indehavere af »Cathedra Petri«. Og efterhånden blev fællesskab med biskoppen af Rom et vigtigt enhedsbånd mellem kirkerne. Paven skyldte ikke sin ledende stilling, at han var hovedstadens biskop; for hovedstæderne var nu Konstantinopel og Milano. I stedet bliver Peters efterfølger garanten for den rene, fra apostlene overleverede tro. Rom har aldrig fejlet i lærespørgsmål, hedder det i pave Hormisdas' bekendte formel fra det 6. årh.'s begyndelse. Desværre viste det sig snart, at også Rom kunne fejle.

Modstand mod Rom

I bunden af Adriaterhavet lå den store by *Aquileia*, hvis åndelige præg var aleksandrinsk på grund af den livlige søværts forbindelse med denne vigtige by. Det må derfor ikke undre at finde en biskop af *Aquileia* blandt de »aleksandrinske« biskopper, der i 251 ordinerede skismatikeren Novatian til biskop af Rom. Og da Rom under pave Vigilius tilsluttede sig kejser Justinians udligningspolitik i 3 kapitel-striden (se min »Kristusbekendelsen i Oldkirken«, 1982² og »Byzans« 1975), ophævede patriarken af *Aquileia* og de af dette vigtige bispesæde afhængige kirker fællesskabet med det i deres øjne skismatiske Rom. Helt galt blev det med pave Honorius' anerkendelse af monotheletiske formler. Efter at have fordømt Honorius tillige med bl.a. adskillige patriarker af Konstantinopel tvang det 6. økumeniske koncilium 680/81 de følgende paver til ved deres embedsovertagelse også at forbande deres forgænger på Peters stol Honorius. Men først o. 700 ophævedes skismaet mellem Rom og det nu af Longobarerne kontrollerede *Aquileia*.

Vist er Rom den »apostoliske stol« par excellence. Overfor Roms fordring på heraf at kunne udlede et juridisk primat over Vesten står imidlertid også biskop Ambrosius af *Milanos* indsigelse. Så længe han er i live, kan der ikke blive tale om noget romersk jurisdiktionsprimat. Han

tåler ingen romersk overhøjhed, men anerkender Rom, Aleksandria og Milano som de fornemste menigheder i verden.

Konstantinopel, det »nye Rom«

Snart skulle Aleksandria blive degraderet til en tredieplads, mens Milanos ledende stilling i Norditalien overtages af *Aquileia*. Samtidig steg det nyoprettede patriarkat i *Konstantinopel* mere og mere i kirkelig anseelse og indflydelse. Oprindeligt havde menigheden i den senantikke hedenske by Byzantion hørt under biskoppen af *Hera-klea* i Trakien. Men 11. maj 330 indviedes på fundamenterne af det hedenske *Byzanz* Romerrikets nye hovedstad, *den kristne Konstantinopolis*, *det nye Rom*, hvad der vel skulle tilkendegive, at Konstantinopel ikke blot skulle afløse, men også overgå det gamle Rom. Konstantin har øjensynligt ikke haft brug for noget »Roma æterna«. Også kirkeligt skulle hans nye Rom overgå det gamle ved ikke blot at have to apostolgrave, men alle apostles kenotafer i rundkreds omkring Konstantins egen grav i Konstantinopel Apostelrotunde, såvel som man senere ved erhvervelsen af apostlen Andreas' relikvier mente at have fået en passende modvægt til relikvierne af den dog først senere kaldede broder Peter.

Af mere væsentlig betydning blev den rolle, de nye biskopper af Konstantinopel mere eller mindre frivilligt kom til at spille i de følgende århundreders lærestridigheder gennem selve deres placering som en art kejserlige rigsbiskopper, der skulle sikre kirkens enhed og ro i riget. De, der nægtede, blev afsat, mens de, der var lydige redskaber for den skiftende kejserlige religionspolitik, risikerede at blive fordømt af senere kirkemøder.

For at gøre denne vanskelige post mere attraktiv, men tillige i erkendelse af patriarkernes stigende kirkeretslige betydning lod kejseren det 2. økumeniske koncilium, i *Konstantinopel* 381, fastslå patriarkers og metropoliters uafhængighed i deres kirkelige administration (kanon 2) samt, at biskoppen af Konstantinopel skulle have hæderspladsen *efter* biskop-

pen af Rom, »fordi Konstantinopel er det nye Rom« (kanon 3). Senere begrundes også det gamle Roms privilegier rent politisk, og Konstantinopel hæves dermed til ligestilling med Rom (*Kalkedonkonciliet* famøse kanon 28!), hvad der blev bekræftet på det kirkeretsligt så betydningsfulde *Concilium Quinisextum* år 692. Dog kommer Rom først, dernæst Konstantinopel og endelig rigets øvrige, men på det tidspunkt allerede tabte patriarkater: Aleksandria, Antiokia og Jerusalem (kanon 36).

Den katholske rigskirke var dermed opdelt i indflydelsessfærer, og mange har ment, at der nu i hvert fald ikke længere kunne være tvivl om en kirkes eller menigheds tilhørsforhold, hvor den skulle søge sin øverste foresatte. Så enkle var forholdene dog ikke. *Aquileias* tilknytning til Aleksandria er allerede nævnt (Markuslegenden). Desuden må man ikke glemme, hvordan mange egnskirker, trods fremvæksten af de fem patriarkater som kirkecentre med særlige rettigheder over de omliggende kirker, ikke kendte til at være underordnet nogen patriark. Dette gjaldt naturligvis såvel fjerne missionsområder som egne, hvor kristendommen tidligt havde vokset sig stærk, som f.x. Nordafrika og Lilleasien, sml. Johannes Chrysostomos' forgæves forsøg på at skaffe Kon-

stantinopel kirkelig overhøjhed over Lilleasiens kirker.

Med øget politisk betydning fulgte ønsket om stigende kirkelig selvstændighed og indflydelse. Det oplevede man i *Ravenna*, hvis indtil det 4. årh. betydningsløse kirke fik øget anseelse, efter at byen år 402 var blevet hovedstad for Vesten og senere blev sædet for den byzantinske kejsers exarch. Da opfandt man legenden om, at også denne menighed skulle være grundlagt af en discipel af apostlen Peter, nemlig den hellige Apollinaris. Snart blev *Ravenna* Norditaliens kirkelige centrum. Og år 666 erhvervede dens metropolit sig autokefali, d.v.s. fuld uafhængighed af paven eller nogen anden patriark! Så kunne biskoppen af Rom være nok så meget Vestens patriark og Peters efterfølger.

Ravennas herlighed varede kun kort, men viser, hvor varsom man skal være overfor de ofte forenklede kirkeretslige proklamationer.

Til slut skal gøres opmærksom på J. E. Walshs spændende, — men tillige chokerende — bog »*The Bones of Saint Peter*«, Collins 1984, og kunsthistorikeren Ekkart Sausers lille skrift »*Woher kommt Kirche?*«, Frankfurt 1978, samt siges: Tak for følgeskab!

Helge Haystrup, lic. theol.

TALE AF ALEKSANDER SOLZENITZYN ved tildelingen af Templeton-prisen i London 10. maj 1983

*Kun den stædige søgen
efter Guds hånd
redder fra undergang.*

FOR mere end et halvt århundrede siden hørte jeg som barn til stadighed fra ældre mennesker som forklaring på de vældige rystelser, som Rusland havde været udsat for: »Menneskene har glemt Gud; derfra stammer det alt sammen».

Efter at jeg fra den tid næsten et halvt århundrede har beskæftiget mig med vores revolutions historie, og efter at jeg har læst hundredevis af bøger, samlet hundredevis af personlige vidnesbyrd og selv under sorteringen skrevet 8 bind, så vil jeg idag, da jeg bliver spurgt om det, i en kort formel nævne årsagerne, som førte til den tilintetgørende revolution, som så at sige har tilintetgjort 60 millioner mennesker hos os. Sammenfattende kan jeg bedst

nævne årsagerne nøjagtigt, idet jeg gentager: »Menneskene har glemt Gud; derfra stammer det alt sammen». Dertil kommer yderligere: Begivenhederne i den russiske revolution kan nu først forstås henimod slutningen af århundredet på baggrund af det, som er sket i hele verden. Her aftegner sig et fælles symptom. Hvis jeg nemlig skulle blive opfordret til at nævne i en sætning det dominerende væsenstræk ved det 20. århundrede, så kunne jeg ikke sige det nøjagtigere og mere betegnende end med dette:

»MENNESKENE-HAR-GLEMT-GUD». Gennem denne mangel i den menneskelige bevidsthed, som måtte undvære det guddommelige højdepunkt, viste sig de største forbrydelser i århundredet. Således må 1. verdenskrig føres tilbage til den (manglen). Den krig er dog næsten glemt. Som en vanvittig begyndte et livstrosdende, blomstrende og overmåde rigt Europa at flænse sig selv og at berøve sig selv kræfter for mere end et århundrede – ja måske for altid. Man kan kun forklare krigen med en almindelig formørkelse af fornuften hos de regerende og med tabet af bevidstheden om at have en højere magt over sig. Og kun ved hjælp af dette gudsfornægtende hovmod kunne tilsyneladende kristne stater lade sig forlede til brugen af kemiske våben, altså til noget som ligger på den anden side af alt menneskeligt.

En lignende mangel ved den bevidsthed, der manglede det guddommelige højdepunkt, var allerede efter den 2. verdenskrig eftergivenheden overfor atompaddehattens sataniske fristelse, altså indstillingen: »Lad os stryge alle bekymringerne af os, lad os stryge alle forpligtelser og opgaver bort fra vores unge, vi vil ikke anstrenge os for at redde os selv, endsige nogen – som helst iøvrigt; lad os stoppe fingrene i ørerne for ikke at høre Østens stønnen, og lad os leve i jagten efter lykken; hvis faren imidlertid skulle true os, vil atombomben beskytte os, så vil verden glide i helvedet.

Den beklagelige, hjælpeløse tilstand, som Vesten har manøvreret sig ind i, kan for største delen føres tilbage til den

skæbnesvangre fejl, at verdens forsvarskraft ikke har fodfæste i hjerternes fasthed, ikke er forankret i menneskenes standhaftighed, men kun har sin grund i atombomben.

Kun på grund af tabet af vores bevidsthed om det guddommelige kunne Vesten efter 1. verdenskrig ligegyldigt se på Ruslands lange undergang, et Rusland der blev sønderflænset af en bande »menneskeædere», og efter 2. verdenskrig se på Østeuropas undergang. Samtidig var det allerede begyndelsen til hele verdens undergang; Vesten har imidlertid ikke mærket det, ja den har endog ofte været med til det. I løbet af hele dette århundrede har Vesten kun samlet sine kræfter til kamp mod Hitler. Men frugterne fra den sejr er forlængst spredt for alle vinde. I den gudløse tid har man kun fundet ét bedøvende middel: man skal handle med »menneskeædere». Sådan ser vores visdoms flade høj ud i dag.

I dag er verden nået til sin yderste grænse; hvis nogle for århundreder siden havde beskrevet disse grænser, havde alle med én stemme sukket: »Apokalypse! Men vi har vænnet os til tilstandene. Vi har ovenikøbet indlevet os i dem.

Dostojevskij fremsatte advarslen: »Der vil kunne indtræffe store begivenheder, som vil overrumple vore dannede samfundslag». Og det er også sket. Og han profeterede: »Verden bliver først reddet, når den onde Ånd har besøgt den». Men bliver den reddet? Det må vi først få at se, og det vil afhænge af vores samvittighed, af vores oplysning og af vores personlige og fælles anstrengelser. Det er imidlertid allerede indtruffet, at den onde Ånd kredser sejrrikt som en hvirvelvind over de fem kontinenter.

Vi er – dels tvungne, men dels også frivillige – vidner til verdens selvødelæggelse. Hele det 20. århundrede bliver så at sige trukket ned i ateismens hvirvlende malstrøm. Ved verdens styrt i afgrunden er der uden tvivl globale træk, som hverken er afhængige af statslige og politiske systemer eller af niveauet for kultur og økonomi, eller af de nationale egenskaber. Og

foran det nutidige Europa, som i ringe grad ligner Rusland af 1913, ligger en lignende undergang, skønt det er kommet til den ad andre veje. Forskellige dele af verden betræder forskellige veje, og i dag nærmer de sig alle tærsklen til undergangen. Der var en tid i Ruslands historie, da menneskers ideal ikke var renomméet i samfundet, ikke rigdommen, ikke succes i det offentlige liv, men hellighed i levemåden. Rusland var dengang gennemvædet med en orthodoxi, som havde bevaret troskaben mod urkirken. Denne gamle orthodoxi magtede at bevare sit folk under det fremmedherredømme, som varede i 2-3 århundreder, hvorved det lykkedes den at afværge de uretfærdige anslag fra korsfarersværdene i Vesten. I de århundreder hørte den orthodoxe tro til tanke- og karakterdannelsen hos mennesker. Den flød ind i måden at opføre sig på, ind i familieordenen, ind i hverdagslivet, ind i arbejdslivet, ind i udformningen af arbejdet, af ugen, af året. Troen var kraften, der gjorde nationen enig og stærk.

I det 17. århundrede blev vores orthodoxi imidlertid undermineret af et indre skisma. I det 18. århundrede blev den rystet af tsar Peters reformer, som ofrede det religiøse til fordel for økonomien, staten og krigen. Og sammen med den ensidige petrinske nydannelse nåede os det sagte og giftige pust fra den sækularisering, som i det 19. århundrede gennemsyrede de dannede grupper og brød en breche for marxismen. Før revolutionen var troen flygtet fra de dannede grupper og var vansiret hos de udannede.

Idet samme Dostojevskij henholdt sig til den franske revolution, som skummede af had mod kirken, drog han den slutning: »Naturnødvendigt begynder enhver revolution med ateisme». Og sådan er det. Dog har verden aldrig set en så organiseret, militariseret og ondskafuld hårdnakket gudløshed som i marxismen. I Marx' og Lenins filosofiske system er hadet til Gud den vigtigste, drivende kraft, som endog dominerer over alle politiske eller økonomiske krav.

Den kæmpende ateisme er ikke noget

randfænomen, ikke nogen biting, heller ikke kun et aspekt af den kommunistiske politik, men den egentlige drivfjeder. For at nå sine djævelske mål må man herske over et fuldstændigt areligøst folk og over en befolkning, blottet for enhver fædrelandskærlighed. Af den grund må man udrydde såvel troen som følelsen af at være et folk. Det forkynnder og virkeliggør kommunisterne åbent og utilsløret. Hvor meget den ateistiske verden søger at udrydde religionen, og hvor meget »den sidder fast i halsen på dem», kan man se tydeligt f.eks. i spindelvævet af attentatforsøg mod Pavens liv.

I USSR er der i 1920'erne en lang række myrderier på martyrer fra det orthodoxe præsteskabs rækker. Til dem, der blev skudt, hører to metropolitter, en af dem var Venjamin af Petrograd, der blev indsat i sit embede ved folkevalg; metropolit Tichon døde i et GPU-fængsel ¹⁾ under gådefulde omstændigheder. Nogle dusin ærkebiskopper, titusinde af præster, munke og nonner, som blev pint af »Tscheka'ens» ²⁾ bøddler, blev skudt i kældre eller sendt i KZ-lejre i den mennesketomme tundra for at tvinge dem til at afsværge deres tro. Og alle disse kristne martyrer gik standhaftigt i døden for deres tros skyld. Ganske enkelte, som ikke holdt pinslerne ud, afsvor deres tro. Mange millioner troende blev hindret i at søge Guds hus. Man forbød dem at opdrage børnene religiøst, man arresterede dem for at skille dem fra deres børn. Børnene selv forhindrede man i at komme til troen gennem trusler og løgn. Man kan også hævde, at den meningsløse ødelæggelse af det russiske landbrug i 30'erne, den såkaldte kollektivisering, som ødelagde 15 millioner bønder og ikke havde nogen økonomisk fornuft, blev gennemført på en grusom måde med det hovedformål at ødelægge det nationale liv og at fordrive religionen fra landsbyen. Og det samme formål: at tilintetgøre Ånden, havde det grusomme øhav GULAG, hvor man befalede mennesker at overleve på bekostning af andre mennesker. Kun da det blev nødvendigt for et stykke tid at samle kræfter-

ne mod Hitler, begyndte Stalin et kynisk spil med kirken — og netop dette bedrageriske spil, som blev fortsat herefter med Brezhnevdekorationer og propagandistiske offentliggørelser, har gjort indtryk i Vesten, fordi det tog det for gode varer.

Men i hvilken målestok hadet mod religionen er rodfæstet i kommunismen, kan man afmåle i gerningerne hos den Chrusjtjov, der blev anset som liberal. Da han besluttede sig til at foretage nogle skridt i liberal retning, pustede han ved siden af reformerne til den leninske ildglød for at tilintetgøre religionen. Hvad de imidlertid ikke havde ventet: i et land, hvor gudshuse er blevet væltet, hvor ateismen allerede i trekvart århundrede har raset tøjlesløst, hvor gejstligheden til det yderste er blevet ydmyget og gjort viljesløse, mens resterne af den af ydre synlige kirke kun er blevet tålt i propagandaøjemed overfor Vesten, og i et land hvor mennesker idag på grund af deres tro ikke alene bliver sat i KZ-lejr, men hvor selv troende i straffelejren bliver kastet i straffeceller for at have forsamlet sig for at bede påskenen, i det land som er under en sådan damptromle, har den kristne tradition overlevet! Ganske vist er millioner sædeligt fordærvet af ateismen og sjæleligt udplyndret. Skønt troende er tvunget til tavshed, som det er tilfældet under lidelse og forfølgelse, så er det en kendsgerning, at der i mit hjemland ikke blot er bevaret en følelse af Guds nærvær, men at der endog er nået en hidtil ukendt trosdybde.

Og her ser vi et glimt af håb: Skulle kommunismen optræde nok så spækket med raketter og panser, og skulle den være nok så succesrig ved erobringen af planeterne, så er den dog dømt til aldrig at kunne besejre kristendommen.

Indtil nu har Vesten aldrig oplevet en kommunistisk invasion. Der er religionen ganske vist fri, dog har dens historiske vej ført den til den fuldstændige udtørring af dens religiøse bevidsthed. Her (i Vesten) har der også været splittende skismaer, indbyrdes religionskrige og fjendskab. Og som af sig selv er Vesten siden middelalderen stadig dybere blevet overskyttet af

sækulariseringens bølge. Denne trussel mod troen er vel ikke så meget en trussel mod denne udefra, men er en langt farligere kraft ved at den er ormstukken inde fra.

Ved en mangeårig undergravning fortønde sig i Vesten fornemmelsen af en højere mening med livet, da det gælder jaget efter lykken, og dette mål blev ivrigt fastsat ved lovgivning. I mere end et århundrede har man drevet spot med begreberne: ondt og godt, og det er lykkedes at gøre begreberne lidet anvendelige, idet man erstattede dem med indholdsbeholder af politisk og klassemæssig karakter, som dog er kortlivede. Det ansås for ydmygende at argumentere med evige begreber, man undså sig for at udtale, at det onde bygger rede snarere i det menneskelige end i det politiske system, man undså sig derimod ikke for at følge det onde dagligt, og gennem et jordskred af indrømmelser glider Vesten uopholdeligt ned i afgrunden for øjnene af os. Det vestlige samfund mister mere og mere sit religiøse væsen og overgiver ubekymret ungdommen til ateismen. Hvad behøver man yderligere af beviser på gudløshed, når der i USA, som anses for et af de frommeste lande i Vesten, blev vist en film, som hånede Jesus Kristus? Og når en storbyavis skamløst trykker en karikatur af Gudsmoder? Når dør og port bliver åbnet for den ydre uret, hvorledes skulle man da afholde sig fra det uværdige i sit indre? Eller hvorledes skal man holde sig tilbage fra det glødende had, hvad end det er klasse-, kasse-, eller det hysterisk-ideologiske had? Dette had opæder i dag mange sjæle. Ateister i lærerembedet opdrager ungdommen til had mod deres eget samfund. Ved denne »piskning» bliver der ikke taget hensyn til, at kapitalismens laster egentlig er stamlaster i den menneskelige natur, når de uden begrænsninger bliver frigivet sammen med de øvrige menneskerettigheder. I kommunismen (kommunismen ånder i nakken på alle former for moderat socialisme, da de ikke er stand-

(Fortættes side 35)

Fællesskabet **KIRKELIG FORNYELSE**

LANDSKONVENT 1985

**HOVEDTEMA:
LOVER HERREN, HAN ER NÆR**

16.-18. MAJ
I
OPSTANDELSKIRKEN
GYMNASIEVEJ 2
ALBERTSLUND

DET er ikke spørgsmålet om, »hvorvidt Gud er til», der er menneskets egentlige åndelige og religiøse problem. I ånds- og idéhistorien spiller den renlivede ateisme ikke nogen rolle. Ateisme er for det meste en protest mod den Gud, som man udmærket godt erkender eksistensen af. Eller den er en afvisning af en gudsførestilling, som heller aldrig har haft grund i nogen virkelighed.

Nej —. Spørgsmålet for os mennesker til alle tider har altid været: Hvor er den Gud, som nødvendigvis er til, at finde? Hvor har jeg Ham, og hvor har Han mig? Også for os som kristne, der med vores børnelærdom ved, at »Gud er i Kristus», kan Gud blive borte i kortere eller længere tid. Vi tror ikke, det er meningen, det skal være sådan. Når vi oplever det, anfægtes vi. For vi tror, at Gud ønsker os hos sig og ønsker at møde os som enkeltmennesker, som kirke, som folk og som skabninger sammen med den øvrige skabning. Og vi tror, Han har gjort alt, hvad han kan og skal, for at det kan være sådan.

Der sker Kirkelig Fornyelse alle steder, hvor Guds nærhed erfares overbevisende, hvadenten det er i fejringen af eukaristien og de øvrige gudstjenester eller i hjertets hvile hos Ham eller i forventningen om Gudsrigets snarlige frembrud ved Kristi nære genkomst.

VEL MØDT til KIRKELIG FORNYELSEs landskonvent 1985 i Opstandelseskirken i Albertslund i tro og håb og bøn om, at Herren selv vil være hos os først og sidst.

Poul Exner

PROGRAM

Kristi Himmelfartsdag den 16. maj

17.30-19.00 Ankomst med lejlighed til spisning af medbragt mad.
19.00 Vesper og velkomst.
20.00 Biskop, teol. dr. Bertil Gärtner, Göteborg: »Nær — i liturgien».
Kaffe.
22.00 Completorium.

14.30 Kaffe.
15.00 »Lover Herren» i sang og musik.
17.00 Vesper med procession.
18.00 Aftensmad.
19.30 Provst Finn Allan Ellerbek: »Nær — i hjertet».
Kaffe.
22.00 Completorium.

Fredag den 17. maj

9.00 Festmesse. Prædikant: Olav Fog.
10.30 Pastor Ole Skjerbæk Madsen: »Nær — i tiden».
12.00 Sekst.
12.30 Middag.

Lørdag den 18. maj

9.00 Messe. Prædikant: Gert Holthor.
10.00 Generalkapitel.
12.00 Sekst.
12.30 Frokost.
13.00 Generalkapitel.
15.00 Afslutning.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

OPSTANDELSESKIRKEN ligger 5 minutters gang fra Albertslund S-togsstation (linie B til Tåstrup). Fra stationstrappe og tunnel går man til højre over Stationstorvet. Derefter til venstre ad Bygangen frem til og højre om Albertslundhuset frem til og til højre langs med kanalen gennem tunnel.

Bilister kører til Gymnasievej fra Nordmarksallé, som går mellem Albertslundvej ved Fængselet og Vallensbæk Torvevej ved FDB.

Medbring »129 Salmer», Dansk Tidebog. Præster medbringer alba og hvid stola.

Konventsafgift: 100 kr. for hele konventet; 50 kr. for fredag; 25 kr. for torsdag og lørdag; 10 kr. for enkelte møder.

Nærmere oplysninger fås ved henvendelse til mødets sekretær Axel Madsen, telefon 01-22 67 67, eller mødets leder Poul Exner, telefon 02-62 28 38.

TILMELDING

Navn.

Adresse.

Telefon.

anmelder hermed min deltagelse i Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSEs landskonvent i Albertslund den 16. til 18. maj 1985 og ønsker at deltage i følgende måltider:

Torsdag den 16. maj: Aftensmad (medbragt)

Fredag den 17. maj: Middag, 23,00 kr. kr.

Aftensmad, 15,00 kr. kr.

Lørdag den 18. maj: Frokost, 15,00 kr. kr.

Pris for måltider kr.

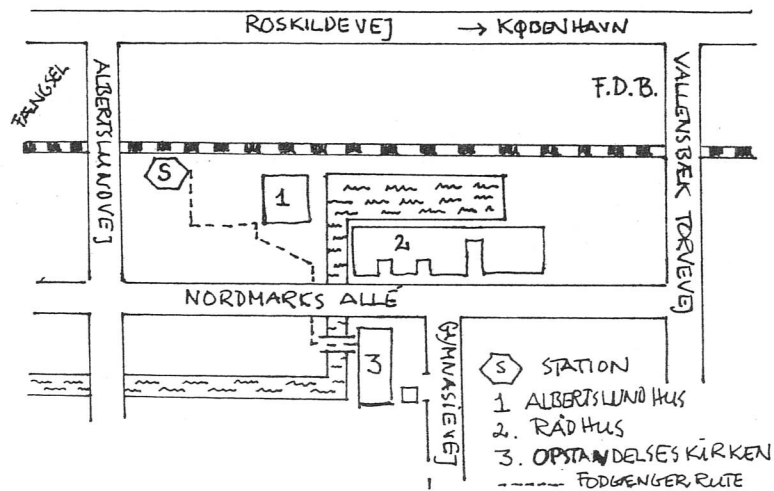
Konventsafgift (100 kr., 75 kr., 50 kr. eller 25 kr.) kr.

At betale i alt kr.

Beløbet er indsendt til FKF's kasserer, organist Axel Madsen, Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 København V. Postgiro nr. 2 08 81 42. pr. check / pr. giro.

Drikkevarer købes på stedet. Kaffe 5 kr., brød 5 kr. Anmeldelse til måltider er bindende. Ved ankomsten udleveres spisebilletter til de pågældende måltider.

Udfyld venligst bagsiden af tilmeldingssedlen.

INDKVARTERING

Såfremt det kan skaffes, ønsker jeg

- ☐ privat indkvartering
- ☐ privat udlejet værelse
- ☐ sovesal (medbring luftmadras og sovepose)
- ☐ natten mellem 16. og 17. maj
- ☐ natten mellem 17. og 18. maj
- ☐ jeg sørger selv for indkvartering

Tilmelding for indkvartering bedes ske omgående!

Tilmeldingssedlen og indbetaling sendes senest den 6. maj 1985 til mødesekretæren

Organist Axel Madsen
Carit Etlars Vej 5, 1. th.
1814 København V.

Telefon 01-226767

(Fortsat fra side 30)

haftige) er de samme laster for hånden, og det uden enhver kontrol, og hos dem, som blot råder over selv den mindste magt, er de tøjlesløse. Alle øvrige mennesker er imidlertid faktisk nået til ligheden, de fattige slavers »lighed«. Dette kunstigt optændte had bliver til den nutidige verdens atmosfære, og i jo højere grad det når de personlige friheder, desto højere bliver den sociale sikringsgrad, ja den sociale velstandsgrad, og desto stærkere er så det blinde had – så paradoksalt det end måtte synes. Således har det udviklede Vesten ved eget eksempel vist, at menneskenes frelse ikke ligger i den materielle overflod og heller ikke i succesrige forretninger.

Dette kunstigt optændte had strækker sig ud til alt levende til livet selv, til verden, til dens farver, toner, former, til menneskets krop. Det 20. århundredes forbitrede kunst går til grunde ved det ødelæggende had – thi kunst uden kærlighed er ufrugtbar. I Østen er den (kunsten) gået til grunde, fordi den der er blevet væltet omkuld og trådt ned. I Vesten har den fordærvet sig selv ganske frivilligt ved en arrogant søgen, idet mennesket forsøgte at erstatte Gud Herren med sig selv, i stedet for at anstrenge sig for at opdage Guds plan.

Her er også den eneste udgang på verdensbegivenhederne sammenfaldet af tildragelser i øst og vest – og det af den samme grund: MENNESKENE HAR GLEMT GUD. Foran verdensateismens angreb er de troende spaltet, og mange er forvirret. Samtidig ville den kristne – den forhen kristne – verden handle rigtigt ved ikke at tabe det fjerne Østen af syne. For nylig havde jeg lejlighed til at iagttage, hvorledes såvel samfundet som ungdommen i Japan og det frie Kina med færre tydelige religiøse forestillinger, men med samme uhindrede valgfrihed som i Vesten, har bevaret mere moral end i Vesten, fordi færre var ramt af sækulariserings ødelæggende ånd.

Hvad behøver man at sige om splittel-

sen mellem de forskellige religioner, når allerede kristenheden indbyrdes er uenig? I de senere år er der gjort forsøg på at slutte fred mellem de store kristne kirker. Men det går for langsomt. Verden går hundrede gange hurtigere til grunde. Vi venter ikke en sammensmeltning af kirkerne, ikke en udveksling af dogmer, men en enig front mod ateismen – dog er skridtene i den retning for langsomme.

Der findes en organiseret bevægelse i den retning, som dog er en besynderlig bevægelse. Det er Kirkernes Verdensråd, som beskæftiger sig med den tredje verdens revolutionære bevægelers succes, mens det forbliver med at være blind og døv for religionsforfølgelserne dér, hvor de bliver udøvet på den mest konsekvente måde – i USSR. Det er ikke muligt at overse det. Holdningen: ikke se, ikke blande sig, er på forhånd bestemt. Hvad er der da blevet tilbage af kristendommen?

Med dyb bitterhed må jeg her omtale – jeg vover ikke at tie –, at den sidste modtager af denne pris forrige år, endda i selve måneden for tildelingen understøttede den kommunistiske løgn, idet han ved himmelen hævdede ikke at have iagttaget nogen forfølgelser af troen i USSR. Ved alle de myrdede og undertrykte – måtte himmelen være dommer! Idag ser man stadig tydeligere, at løkken også ved de mest raffinerede politiske udflugter for hvert årti sluttet stadig tættere og mere uundgåeligt, fordi der ikke er nogen udvej for nogensomhelst i nogen retning: der er ikke nogen atomar eller politisk eller økologisk løsning. Sådan ser det ud. Og foran sådanne verdensbegivenheders tinder og bjergkæder synes det utidigt og upassende at erindre om, at hovednøglen til vores eksistens henholdsvis ikke-eksistens er anbragt – i hvert enkelt menneske altså i, hvad det foretrækker: det gode eller det onde. De sociale teorier, som lover meget, har spillet fallit, efter at de har ført os ind i en blindgade. De frie vestlige mennesker skulle kunne forstå, at frimodigt nærede løgne omgiver dem, og at de ganske let lader sig dem påtvinge.

Det er udsigtsløst at søge en udvej af den nuværende verdenssituation, med mindre vi i anger giver vores bevidsthed tilbage til skaberen af alle ting. Der vises os ingen udvej, vi kan ikke finde den; de midler, som vi har ladet tilbage til os selv, er nemlig for ringe. Som det første må vi fuldt ud begribe det frygtelige, som ikke kommer udefra, men er indeni hver enkelt af os og indeni hvert samfund, ja sågar frivilligt i de frie og højt udviklede samfund — og det særligt — thi netop her har vi selv rettet det an. Ved egoismen trækker vi selv løkken til. Stiller vi spørgsmålet til os selv: Er vores tids idealer ikke falske? Og ligeledes vores moderne selvsikre terminologi? Og som følge deraf også de overfladiske recepter til forbedring af situationen? Det skal man undersøge med udgangspunkt i de nævnte synspunkter, så længe det ikke er for sent at prøve dem med klart blik. Løsningen på krisen krydser ikke med vore dagligdags forestillinger.

Meningen med vores liv består ikke i en søgen efter materiel succes, men i en værdig åndelig vækst. Hele vores jordiske tilværelse er kun et mellemtrin på vejen til en højere — og det gælder om ikke at styrte ned ad trinnet. Man skal heller ikke ørkesløst træde vande. De fysiske love forklarer ikke vores liv og åbner heller ikke nogen vej for det. Det ubetvivlelige bliver aldrig åbenbart for os af fysikkens og fysiologiens love, nemlig hvordan Skabe-

ren dagligt tager del i hver enkelts liv ved at give os kraft til livet. Hvis denne hjælp forlod os, ville vi dø. Og ikke mindre tager Han del i hele planetens liv. Det må man kunne føle i dette mørke og grufulde øjeblik.

Imod de to sidste århundreders letfærdige håb, som har ført os til ubetydelighed og til randen af den atomare og ikke-atomare undergang, kan vi kun sætte den stædige søgen efter Guds varme hånd, som vi ubekymret og selvforherligende har skubbet væk. Først da vil vores øjne kunne rettes mod dette usalige tyvende århundredes fejl og vores hænder tage sig sammen til at rette fejlene. Ellers er der ikke noget, som kan standse os i dette jordskred; det er ikke lykkedes for nogen af oplysningsfilosofferne.

Vores fem kontinenter er blevet overrumplet af en hvirvelstorm. Under sådanne prøvelser kommer dog de højeste sjæleevner frem. Skulle vi gå under og miste denne verden, så er det vores egen skyld.

(Fra »Orthodoxe Rundschau«, nr. 61, 1. kvartal 1984 — oversættelse ved H. J. Thorsgaard Mortensen).

Noter:

- 1). GPU: det politiske politi i USSR 1921-1934.
- 2). Tscheka: det politiske politi i USSR 1917-1921,

KONSUBSTANTIATION

(Samexistens)

Den hellige Nadvers dobbelte Natur

FRA gammel Tid har der været forskellige Opfattelser af, hvilken Betydning man skal lægge i Ordene om Kristi Legeme og Blod. Fra det 2. Århundrede har vi Irenæus' Udtalelse om, at dette Sakramente er to Ting, en himmelsk og en jordisk. (F.C. Anden Del Stk. II, 14). I Hutterus Redivivus § 123 om sacra

coena (det hellige Måltid) hedder det: »En overnaturlig Virkning og en bestemt Relation til Kristi Legeme og Blod er antydnet i de ældste Mindesmærker og under mangehånde Former. For concilium nikænum 325 fremtræder mest bestemt den Anskuelse: »Ligesom Logos forud forenede sig med Jesu Legeme, således forener den sig

nu med Vinen og Brødet»». Dette minder om F.C.s Tale om unio sacramentalis (1. Del. VII, 15): »Kristi Legeme og Blod modtages ikke alene åndeligt ved Troen, men også gennem Munden på overnaturlig himmelsk Måde». Johannes af Damaskus er den tidligste af de gamle Teologer, der nærmede sig den katolske Transsubstantiationslære. Denne går ud på, at Substansen i Brød og Vin *forvandles* til Kristi Legeme og Blod (og altså ikke mere er Brød og Vin; men at kun de ydre Accidenser (Smag, Lugt, Farve, Udseende) bevares). Hans Lære går ud på at Kristi Legeme og Blod ikke kommer ned fra Himlen; men Brødet og Vinen optages i hans himmelske Legeme, forandres til det og indoptages således i den kødblevne Logos' Hypostase (Nedsækning). Hans Lære er Forandrings — eller Transfigurationslæren, den godkendtes for Østen i 787 på det andet Nikæamøde (J.N.).

I 832 skrev Radbertus en Monografi om Nadveren, heri finder vi for første gang Transsubstantiationslæren udførligt udviklet og begrundet. Denne Lære blev dog ikke enerådende. Berengar af Tours (død 1088) hævdede en spiritualistisk Opfattelse: Kristi Legeme og Blod er i Himlen og ikke på Alteret, Brød og Vin bliver Bærere af, Panter på en åndelig Realitet. Denne Lære blev fordømt og tilbagekaldt 1079 (J.N.). Guitmund af Aversa (død 1095) skrev et Stridsskrift mod Berengar, her møder man for første Gang Ordet Impanation. Ved denne Lære forstås en bestemt Opfattelse af Forholdet mellem de indviede Nadverelementer: De forvandles ikke og er ikke blot Sindbillede på, men *indeslutter* Kristi Legeme og Blod. Senere findes denne Opfattelse hos Rupert af Deutz (død 1135). Efter Reformationen blev Impanationslæren det Udtryk, hvormed man fra romersk-katolsk Side betegnede den lutherske Nadverlære, ved den stadfæstes, at Kristi Legeme og Blod er til Stede (modsat de Reformerte), men ikke således at Brødet og Vinen ikke mere er til Stede (modsat de Romersk-katolske). Men den kan forstås sådan, at Kristi Legeme og Blod materielt er til Stede, hvilket

den lutherske Nadverlære ikke hævder; men som anført i F.C. 1. Del VII, 15 (se ovenfor).

Ved Lateraner- konciliet 1215 stadfæstede Kirken Transsubstantiationslæren, og den er fastholdt af den romersk-katolske Kirke siden. Fransiscaneren Duns Scotus (død 1308) »røber den største Sympati for den såkaldte Konsubstantiationslære, der går ud på, at Kristi Legemes og Blods Substans træder til Brødets og Vinnens Substans» (J.N.). M.H.t. Nadverlæren fremstiller William Ockham som Duns den såkaldte Konsubstantiationslære, men fastholder dog Transsubstantiationslæren, fordi Kirken lærer således (J.N.). 1520 opgav Luther af exegetiske Grunde Transsubstantiationslæren og i Tilslutning til den ockamistiske Konsubstantiationslære tydede han Brødet og Vinen som Kristi sande Legeme og Blod, der rækkes i og med Brød og Vin. (Luther bruger Billedet af glødende Jern, der både er Jern og Ild) (J.N.).

Mens vi i denne Sammenhæng kan se bort fra Zwinglis Opfattelse af Brødet og Vinen som blotte Tegn (symbola, signa) og Nadverhandlingen kun som en Mindehøjtidelighed, og vi ligeledes kan se bort fra Calvins Opfattelse, at den Troende under Nydelsen modtager en fra Kristi forherligede Legeme udgående Kraft, vender vi os nu til den

lutherske Opfattelse

I 1529 siger Luther i den Lille Katekismus VI: Alterets Sakramente er vor Herres Jesu sande Legeme og Blod *under* Brødet og Vinen, og i den Store Katekismus siger han, Sakramentet er Brød og Vin, men ikke simpelthen Brød og Vin, som sættes på Bordet, men Brød og Vin indeholdt i Guds Ord og bundet dertil. I Confessio Augustana siges kun, at Kristi Legeme og Blod sandt (vere) er til Stede og uddeles (1530), dette gentages i Apologien, men her føjes foruden vere også Ordet »substantialiter» til i den latinske Text, men ikke i den Tyske. I de Schmalkaldiske Artikler (1537) Stk. VI hævdes, at Brødet og Vinen i Nadveren er det sande

Kristi Legeme og Blod. Den romersk-katolske Forvandlingslære afvises, og det hævdes, at Brødet er og bliver Brød (man må vel underforstå, at Vinen er og bliver Vin). Hermed har vi så i luthersk Teologi Grundlaget for Konsubstantiationslæren. I Formula Concordia 1579, 1. Del VII,2 siges, at Kristi Legeme og Blod sandt og væsentligt er til Stede, og i 2. Del VII,35 møder vi så det almindeligt fastslåede Udtryk for den lutherske Nadverlære »under Brødet, med Brødet og i Brødet», (sub pane, cum pane, in pane). Udtrykket *under* er det specielt lutherske, *med* er imod den romersk-katolske Forvandlingslære, *i* er imod Calvin og Zwingli.

Fra Luthersk kirkelig Side er således fastslået denne Lære om den hellige Nadver, men modsat den romersk-katolske Transsubstantiationslære, at Brødets og Vinens Substanser bliver ved at være til Stede, men på hemmelighedsfuld Måde forbinder sig med Kristi Legeme og Blods Substans. men p.Gr.a. de reformerte Teologers Misforståelse og Mistydning af Konsubstantiationen som en fysisk Sammenblanding af to Substanser til en tredje eller som en Impanation af den ene i den anden, afviste de lutherske Dogmatikere dette Udtryk og blev stående ved *i og med og under* (K.L.f.N.). Hverken i de symbolske Bøgers Ordregister findes Ordet Konsubstantiation, ikke heller i Plums Dogmatik; men det findes i Hetterus og hos Jens Nørregaard.

Konsubstantiationslæren forekommer mig at være en genial Måde at udtrykke det Guddommeliges og det Jordiske Samexistens på. Desuden må denne Tankegang kunne bruges på andre Områder end den hellige Nadvers. Her er nogle Exempler:

Jesu Kristi dobbelte Natur

Kristus er sand Gud, født af Faderen før alle Tider, blev Kød ved Helligånden af Jomfru Maria. Angående Kristi dobbelte Natur findes lignende Afvigelser som m. h.t. den hellige Nadver, svarende til Transsubstantiationslæren. Doketismen, der kun vil tillægge Kristus et Skinlegeme, så-

ledes at Han ikke skulde være sandt Menneske, men kun Gud (dette bekæmpes i 1. Joh. IV,2) og Arianismen efter Præsten Arius, der levede i 4. Århundrede, han benægter Kristi Guddommelighed, og det er vel det, der i vore Dage er Truslen. Heroverfor må man hævde: Jesus fremtræder nok som et Menneske; *men i og med og under Mennesket Jesus er Guds Søn* (den guddommelige Person).

Bibelens dobbelte Natur

Bibelens menneskelige Side er åbenbar, den er skrevet af Mennesker, Udvalget af Skrifter er foretaget af Mennesker; men i 2. Tim. III,16 tales der om Skrifter indåndet af Gud, indgivet af Helligånden, Acta I,16, Hebr. III,7, 1. Pet. I,21. Kristus bekræfter denne Sandhed i Matt. IV,4, Mark. XII,10, Joh. VII,42.

Den såkaldte Fundamentalisme betegner den Opfattelse, at Bibelen er ufejlbar til sidste Bogstav (Verbalinspirationen), de ovenfor anførte Skriftsteder er ikke Bevis derfor. Jesus synes i sin Forklaring angående Elias — Johannes Døberen — Matt. XI,14 ikke at have en bogstavelig, men en åndelig Forståelse.

I Bibelen er der en Samexistens med det Guddommelige og det Menneskelige. Bibelen er nok en menneskeskabt Bog; *men i og med og under det menneskelige er det Guds Ord*.

Kirkens dobbelte Natur

Kirkens menneskelige Side er åbenbar, det, der ses af den, er os syndige Mennesker. Men Jesus har åbenbaret, at det forholder sig som med Vinstokken og Grenene, og at Han selv er Vinstokken og de Kristne er Grenene (Joh. XV). Paulus bruger om Kirkens Samexistens med Kristus Billedet af Legemet, hvor Kristus er Hovedet og de Kristne er Lemmerne (Ef. I,23; Kol. I,24); og han bruger også Billedet af en Bygning, hvor Kristus er Hovedhjørnestenen og mennesker de andre Sten. Dette billede stemmer overens med Jesu egne Udtalelser om den Sten, Bygmestrene vragede, som er blevet Hovedhjørnestenen (Matt. XXI,42), der igen viser tilbage til

Ps. 118,22 og Jes. XXVIII,16. Kirken kan nok kaldes for en menneskelig Indretning; *men i og med og under* denne Kirke er Jesus Kristus som Vinstok, Legemets Hoved og Bygningens Hovedhjørnesten, og Hans guddommelige Samexistens gør Kirken hellig.

Det genfødte Menneskes dobbelte Natur

Tilsyneladende er Kristne akkurat ligesom alle andre Mennesker (Den danske Salmebog Nr. 491, Vers 2ff; 1. Kor. XV,45-49). Kristnes syndige Natur er ganske åbenbar; men alligevel kaldes Kristne i N.T. for hellige (Acta IX,13; Rom. XII,13; 1. Kor. VI,1-2). Denne Hellighed skyldes ikke, at Kristne skulde være af en bedre Kvalitet end Ikke-Kristne (men er Helligheden til Stede, kan og bør den medføre en Kvalitetsforbedring). Helligheden skyldes ikke vor Fortjeneste, men at Gud har taget os til Nåde og helliget os (derpå bør følge Helliggørelse) (1. Kor. VI,11). Når vi lever i denne Helligelse, kan vor Samexistens

med Jesus blive så stærk, at Jesus ved Troen bor i vore Hjerter (Ef. III,17). Vi Kristne er syndige Mennesker og kan ikke gøre Krav på at regnes for bedre end Andre; *men i og med og under* vor menneskelige Stodderagtighed er vi i Troen på vor Herre Jesus Guds udvalgte Børn og hellige (selv om vi blues ved at bruge dette Udtryk om os selv og næppe heller gør det).

Konsubstantiationstanken kan også bruges på den hellige Dåb, i og med og under Vandet er det, når den bruges med Ordet og på Guds Befaling, den hellige Guds Handling.

Benyttede Kilder: *Bibelen, Die symbolischen Bücher der evangelisch lutherischen Kirche, Kirkelexikon f. Norden, Hutten: Redivivus. Jens Nørregaard: Dogmehistoriske Tilføjelser. Forkortelser: C.A. = Den augsburgske Konfession. F.C. = Konkordieformlen. J.N. = Jens Nørregaard.*

Axel Dam

LÆST

»Ud med sproget« (håndbog i kristen kommunikation) af Bent Dahl og Henri Nissen. Forlaget Scandinavia 1985. 208 sider. 69,50 kr.

BAG i bogen er der en adresseliste over samtlige radio-stationer i Danmark, alle dagblade, både landsdækkende aviser og provinsaviser, pressebureauer og medie-institutioner. Endvidere er der en kirkelig adressehåndbog, hvor simpelthen alt er med. Alene af den grund kan bogen anbefales.

Bogen er udgivet af månedsavisen »Ud-

fordringen»s forlag, og undertitlen — håndbog i kristen kommunikation — lød i mine øren lidt fjollet, som om man kan have en håndbog i noget sådant. Men bogen er egentlig meget oplysende for det menneske, der interesserer sig for hvad der sker i medierne omkring os, og for den læser af Re-formatio, der gerne vil skrive læserbreve, men som måske ikke rigtig kan komme i gang, ja, for denne læser har bogen mange gode oplysninger.

Knud Christensen

DEN SVENSKKE KIRKES FREMTID

Selv om følgende er skrevet af svenskere og for svenskere, kan det også godt gælde for danskere og bruges af danskere. Red.

KRISTUS ER KIRKENS HERRE.

Kirken er Guds ejendom.

Dette indebærer:

- At Kristus er Kirkens Herre. 1. Kor. 8,5-6.
- At Kristi Kirke henvender sig til alle. Matt. 28,18-20.
- I Kirken findes alt, som er nødvendigt, for at alle kan blive frelst. Ef. 4,9-16.
- Den svenske Kirkes bekendelsesskrifter er vor vejledning. 1. Tim. 3,14-15.

HVORLEDES BLIVER KRISTUS MIN HERRE?

- Dåben er vejen ind i Kirken. Man må ifølge Bibelen være døbt for at blive et Guds barn. Johs. 3,3-5.
- Bibelen giver udtryk for Guds vilje med og plan for hans børn. Johs. 15,16-17.

HVORLEDES SKAL JEG LÆRE MIN HERRE AT KENDE – BEGYNDE AT TRO?

- Gud vil, at vi skal leve som hans børn hele livet. Johs. 1,12.

DET BLIVER VI, NÅR VI

- lytter til Gud i Bibelen. Luk. 11,28.
- adlyder Gud og tager ham alvorligt. 1. Johs. 5,2-3.
- ledes af Guds Ånd. Johs. 14,26, Gal. 5,2-3.
- beder om og modtager syndernes forladelse. 1. Johs. 1,9.

I menigheden må hele Guds storfamilie være sammen. Ap. G. 2,42.

I bønnen må jeg tale med min Fader. Matt. 7,7-8.

I nadveren får vi det dybeste fællesskab med Kristus, vor Herre, og med Guds familie. Johs. 6,53-57.

HVORLEDES FØLES DET, AT KRISTUS ER MIN HERRE?

- Jeg vil rette mig efter Guds vilje. Ef. 6,6-7.
- Det påvirker hele min måde at leve på. Tro uden gerninger er en død tro. Jak. 2,17.
- Tegn på dette er Åndens frugter: kærlighed, glæde, fred, tålmodighed, venlighed, godhed, trofasthed, ydmyghed, selvbeherskelse. Gal. 5,22-23.

MEN DEN SVENSKKE KIRKE ER I FANGENSKAB.

Dette indebærer:

- Kristus får i dag i stadig mindre grad lov til at være Kirkens Herre i den statslige svenske kirke.
- Samfundets vurderinger stilles mere og mere over Guds ord.
- Den svenske kirke er for mange blot blevet et serviceorgan.
- Dåben er ikke grundlaget for medlemskab.
- Den svenske kirkes bekendelsesskrifter anses for at være forældede i centrale dele.
- Den svenske kirkes mangel på tydelig kristen profil gør den uklar og åndelig handlingslammet. På denne måde svigter den svenske kirke dem, som søger efter en fast og levende tro, som påvirker hverdagslivet.

HVORLEDES SKAL DEN SVENSKKE KIRKE BEFRIES?

Målet er:

- i bøn om Helligånden
- efter Bibelens ord
- på den svenske kirkes bekendelses grund
- at befri, bevare og forny den svenske kirke som en levende og missionerende kristen kirke, som søger den enhed Herren bad om, for at verden må tro.

En mulig vej til at nå dette mål

- Dannelsen af et antal dekanater inden for den svenske kirke.
- Et dekanat er en sammenslutning af mennesker, som sammen vil arbejde for

ovennævnte mål.

- Hvert dekanat ledes af en dekan og en dekanatsstyrelse.
- Dekanatsstyrelsen vælges årlig af medlemmerne.
- Dekanens opgave er at samordne, inspirere og være sjælesørger.
- Dekanen vælges af medlemmerne.

HVAD INDEBÆRER DETTE FOR MIG?

- Jeg bliver stående i den svenske kirke. Herren har brug for mig der!
- Kristus kalder mig og mange andre,

som føler den samme uro for og kærlighed til den svenske kirke.

- Ved medlemsskab af dekanatet støtter vi hinanden.
- Medlem bliver jeg ved at afgive solidaritetserklæring.

Jeg, som er døbt, solidariserer mig med den svenske kirkes dekanat i og dens formål. Jeg anmelder mig som medlem.

Oversættelse: Johs. M. Nielsen

TIL MIT GUDBARN I ANLEDNING AF KONFIRMATIONEN

A. B. C. D.

Kom! skal du se,
mors mave, varm og rund,
jeg bli'r så kærnesund.
Fødes til liv på jord
hos far og mor.

E. F. G. H.

Bæres til dåb,
vokse ved Moders barm,
hvile på Faders arm,
tage det første skridt.
Livet er mit!

I. J. K. L.

Alting er vel.
Livet i barneår
byder på gode kår.
Alt gi'r mig bare mod.
Verden er god!

M. N. O. P.

Gærde og le,
skolen med sandt og godt,
tvivle om stort og småt,
mærke med bange sind
ondskabens vind.

Q. R. S. T.

Hvad er nu det?
Voksne med sære ord:
ANSVAR og NÆSTEN STOR,
VÆLGE og HAVE MOD.
Er verden god?

U. V. X. Y.

Hvortil mon ty?
De bragte mig til dåb,
finder min der jeg håb.
tør jeg i Kirkens kor
sige: Jeg tror!

Z. Æ. Ø. Å.

Med troen stå.
Har den mon kraft til mig
på livets skønne vej?
Verden er meget stor.
Hjælp! Fader Vor!

Onkel Knud.

Knud Christensen

SELSKABET DANSK TIDEGÆRD

SELSKABET Dansk Tidegærd indbyder herved til sommermøde fra søndag den 23. juni til lørdag den 29. juni på Løgumkloster Efterskole. Mødeleder er pastor Dag Monrad Møller.

Arbejdsprogrammet er følgende: Fra Det danske Antifonale I benyttes som regel dagens morgensang (laudes), dagens tolvssang (sext), dagens aftensang (vesper) og søndagens aftenbøn (completorium). Desuden vil der blive arbejdet med Martyrdagens Matutin, Det danske Antifonale II, s. 616 ff.

I sangtimerne vil deltagerne endvidere få vejledning i stemmens rette brug i tale og sang.

Programmet søges tilrettelagt således, at også folk, som ikke har forhåndskendskab til gregoriansk sang, kan deltage med udbytte.

Ved de daglige tekstgennemgange om formiddagen medvirker bl.a. professor Regin Prenter og provst Per Aagaard m.fl.

Dagsprogram

8.00 Morgensang. 8.40 Morgenmad. 9.20 Sangøvelse og tekstgennemgang. 11.35 Tolvssang. 12.00 Frokost. 14.15 Studiegrupper. 16.40 Sangøvelse. 17.40 Aftensang. 18.30 Middag. 20.00 Aftenprogram. Ca. 22.00 Kirkemusik og aftenbøn.

Studiegrupper

- 1) »Nogle hymners tekster og toner» ved Regin Prenter og Lars Kruse.
- 2) Avanceret gregorianik ved Finn Viderø, Susanne Riber og Steen Plesner.
- 3) Ungdomskor ved musikpædagog Else Valeur.

Aftenprogram

Søndag kl. 20: Velkomst. Introduktion, kort sangøvelse, Skt. Hans bål.

Mandag kl. 20: Torben Schousboe: »Heinrich Schütz – 400 år».

Tirsdag kl. 20: Selskabet Dansk Tidegærds årsmøde.

Onsdag kl. 20: Minikoncert ved Lars Kruse.

Torsdag kl. 20: Kirkemusikaften i Ribe, Sct. Catharinæ kirke, ved Finn Viderø.

Fredag kl. 19.30: Åge Haavik: »Kingo – og hans salmers skæbne i Norge». – Efter completorium samvær.

Information

Udførligt program kan rekvireres ved henvendelse til Selskabet Dansk Tidegærds sekretær, Hans Chr. Christensen, Skt. Jakobs Gade 9, 4. tv., 2100 København Ø. Telefon 01-42 86 21. – Tilmelding senest den 10. juni.

CITAT FRA NORGE:

KIRKELIG FORNYELSE

Det er ikke kirkelige karriere- og makt-mennesker som samles i Kirkelig Fornyelse, men prester og legfolk som gennem bønn, gudstjeneste og åndelig fordypelse, vil fornye kirken innenfra, ut fra selve dens pulsslag: tilbedelsen og lovprisningen. Derfor er Kirkelig Fornyelse en frodig, og forhåpentligvis fruktbar blomst i Den norske kirkes akker.

*Kjell Arill Pollestad
i »St. Olav»*

TUR TIL UPPSALA

Fra den 29. august til den 1. september har Kirkelig Fornyelse i Sverige kirkedage i Uppsala. I den anledning arrangeres der en tur fra Danmark med afgang onsdag den 28. august og hjemkomst mandag den 2. september. Turen foregår i private biler. »Johanne Ellebjerg og Karen Justesens mindefond» giver tilskud til benzinudgifter, og turen vil blive lavet så billig som muligt. Tilmelding til: Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund, telefon 02-31 03 39 senest den 23. juni 1985.

KIRKELIG FAMILIELEJR 1985

13.-20. juli (begge dage inkl.)

Sundevedcentret, Stenderup Kirkebakke 4, Nybøl, 6400 Sønderborg

Program:

Lørdag den 13. juli:

Ankomst fra kl. 13.

17.00 Vesper og velkomst.

Søndag den 14. juli:

10.00 Højmesse.

Mandag den 15. juli:

10.00 Pastor H. O. Okkels, bibeltide

(»Retfærdigheden der overgår de skriftkloges»).

Tirsdag den 16. juli:

10.00 Tema: Børn og unge (I anledning af FN-året).

Onsdag den 17. juli:

10.00 Foredrag/bibeltide: Provst E. Alshauge om Maria Magdalene.

Torsdag den 18. juli:

Dagen til fri disposition fra Laudes til Vesper.

Fredag den 19. juli:

10.00 Højtidelig messe (Maria Magdalene), prædikant: E. Alshauge.

Aften: Festmiddag.

Lørdag den 20. juli:

Pakning og afrejse (helst inden middag).

Dagsprogram:

8.30 Laudes.

10.00 Foredrag/bibeltide.

Eftermiddag: Leg, udflugter m.m.

17.30 Vesper.

Aften: Familieaften med lejrål, oplæsning, fællessang, og hvad vi nu kan finde på.

21.30 Completorium.

Hver dag er der lejlighed til skriftemål efter aftale med en af lejrens præster.

Alle er velkomne, såvel familier med børn som enlige. Det er blandingen, der gør lejren til en oplevelse!

Priser: for voksne ca. 300 kr. (nogen reduktion for campister).

Spisning koster ca 180 kr for voksne, og for børn det halve, og det gælder, hvis man ønsker at deltage i fællesspisningen.

Menu à la Knud!

Tilmelding på nedenstående kupon sendes senest den 25. maj 1985 til: Bjørn Hansen, Vardegade 14, 1. tv., 2100 København Ø. (Evt. telefonisk oplysning på: 01-38 16 12).

TILMELDINGSSKEMA:

Antal personer:

heraf voksne

børn

ønsker at leje værelse med køje

camperer

Navn:

Adresse:

Telefon:

Lejrudvalg i 1985:

*Bjørn Hansen
Peter Østerby-Jørgensen
H. J. Thorsgaard Mortensen*

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst *Knud Christensen*,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 02-31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Sognepræst *Ole Skjerbæk Madsen*,
Kleinsgade 2, 1976 København V.
Sognepræst *Anders Studsgård*,
Skovvænget 19, Skarrild, 6933 Kibæk.
Pastor *Poul Ulsdal*,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Stud. theol. *Peter Østerby-Jørgensen*,
Tousvej 85, 2.tv., 8230 Åbyhøj.

Ekspedition:

Bladet koster 60 kr. årligt i abonnement, – for studerende 40 kr. årligt. Beløbet indbetales til kassereren for Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE, organist *Axel Madsen*, Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 København V. Telefon 01-22 67 67 – Postgiro 208 81 42.

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst *Poul Exner*,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Telefon 02-62 28 38.

Bestyrelse iøvrigt:

Søster *Karen Bagge*,
Hørsholmsgade 22 D, 2.tv., 2200 København N.
Sognepræst *Olav Fog*,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Sygeplejerske *Anna Hansen*,
Solvangsvej 26, 8400 Ebeltøft.
Organist *Axel Madsen*, kasserer,
Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 København V.

Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesskabet. Dette beløb omfatter også abonnement på Re-formatio. Ægtepar 190 kr. Studerende og pensionister betaler 80 kr. for enkelt medlemskab. Pensionistægtepar 95 kr.

INDHOLDSFORTEGNELSE NR. 2 – APRIL 1985 – 28. ÅRGANG

<i>Chr. Braw v/Poul Ulsdal</i> : Død, opstandelse og himmelfart	21
<i>Helge Haystrup</i> : Lokalmenighed og kirkefællesskab	23
<i>Aleksander Solzenitzyn v/H. J. Thorsgaard Mortensen</i> : Tale ved tildelingen af Templeton-prisen i London 10. maj 1983	27
Fællesskabet Kirkelig Fornyelse: Landskonvent 1985, program	31
<i>Axel Dam</i> : Konsubstantiation. Den hellige Nadvers dobbelte Natur	36
<i>Knud Christensen</i> : Læst: Bent Dahl & Henri Nissen: Ud med sproget	39
<i>v/Johs. M. Nielsen</i> : Den svenske kirkes fremtid	40
<i>Knud Christensen</i> : Til mit gudbarn i anledning af konfirmationen	41
Selskabet Dansk Tidegård, sommermødeprogram 1985	42
Kirkelig Familielejr 1985, program	43